

О.Я. Базилінська. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 328 с.

3. Жук О.С. Оцінка стану та структури активів підприємства / О.С. Жук // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка». – Острог : Вид-во НУ«ОА». – 2016. – №3(31). – С. 16-20.

4. Клименко С.О., Мікрюкова Л.В. Аналітичне забезпечення моніторингу фінансового стану вищого навчального закладу / С.О. Клименко, Л.В. Мікрюкова // Економіка і суспільство. – 2016. – №2. – С. 549-553.

5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.

6. Фінансова звітність Вінницького ВПУ Департаменту поліції охорони [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://vvpri.com.ua/down/>

7. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент : підручник / В.М. Шелудько; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К. : Знання, 2013. – 375 с.

*Жукова О.А., старший викладач
кафедри економіки та менеджменту,
Вінницький інститут Університету «Україна»;
Гелета І.А., магістрант 1 року підготовки,
спеціальність «Менеджмент»,
Вінницький інститут Університету «Україна»*

УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ТА КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ

DEBIT MANAGEMENT AND CREDIT PROTECTION AT THE ENTERPRISE

Анотація. У даній роботі досліджено теоретичні аспекти управління дебіторською і кредиторською заборгованістю. Висвітлено практичні підходи щодо аналізу дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства.

Ключові слова: дебіторська заборгованість, кредиторська заборгованість, управлінням дебіторською заборгованістю, управління кредиторською заборгованістю, ефективність управління.

Abstract. In this paper the theoretical aspects of management of accounts receivable and payables are investigated. The practical approaches to the analysis of receivables and payables of the enterprise are presented.

Keywords: accounts receivable, accounts payable, accounts receivable management, payroll management, management efficiency.

Постановка проблеми. Під впливом нестабільності економічного, фінансового і політичного середовища знижуються темпи зростання обсягів виробництва, скорочуються види діяльності, сповільнюються інвестиційні вкладення. У зв'язку з цим виникає потреба у розробці ефективного механізму управління господарською діяльністю підприємств. Домінуюче значення, у такій ситуації, набуває управління дебіторською та кредиторською заборгованістю.

Ринкові умови господарювання підвищують самостійність підприємств, їх економічну і юридичну відповідальність. У цих умовах різко зростає значення фінансової стійкості суб'єктів господарювання. Все це значно підвищує необхідність раціонального використання дебіторської та кредиторської заборгованості, яка є неминучим фактом, супроводжуваним системою взаєморозрахунків підприємств. Управління дебіторською та кредиторською

заборгованістю також впливає на рівень його ліквідності та платоспроможності, адже розрахунки займають значну частину в структурі звіту про фінансовий стан суб'єкта господарювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та методологічні аспекти управління дебіторською та кредиторською заборгованостями досліджувались як зарубіжними, так і вітчизняними вченими, такими як: Вілсон Е., Макмінн М., Хелферт С., Ван Хорн Дж. К., Брігхем Е., Бернстайн Л., Брейлі, Астахов Р.В., Береза С., Бланк І., Бутинець Т., Загородній А., Кірейцев Г., Малюгою Н., Поддєрьогін А., Столяров В., Шеремет А. та ін.

Виклад основного матеріалу. На фінансовий стан підприємства значною мірою впливає наявність та структура його дебіторської та кредиторської заборгованості.

Дебіторська заборгованість є природним, об'єктивним процесом фінансово-господарської діяльності підприємства, яка виникає у процесі виконання зобов'язань в таких випадках:

- комерційне кредитування постачальником покупця, тобто при відстрочці платежу;
- невчасна оплата, тобто при простроченні платежу;
- нестача, розтрата, розкрадання;
- поставки недоброякісної або некомплектної продукції;
- інші випадки.

Модель управління дебіторською заборгованістю містить такі складові елементи, як [4]:

1. Статичний аналіз фінансової інформації щодо дебіторської заборгованості суб'єкта господарювання, інтерпретація значень основних фінансових показників та коефіцієнтів, що використовуються для такого аналізу.

2. Динамічний (трендовий) аналіз та оцінка тенденцій розвитку ситуації з погашенням контрагентами дебіторської заборгованості.

3. Обґрунтування оптимального терміну надання відстрочки оплати рахунків покупцями.

4. Рефінансування дебіторської заборгованості підприємства (використання обліку векселів, факторингу та форфейтингу боргових вимог підприємства до третіх осіб для покриття поточної потреби у капіталі).

5. Контроль простроченої дебіторської заборгованості та попередження формування безнадійної заборгованості тощо [2].

Під управлінням дебіторською заборгованістю розуміють процес планування, організації, координації, мотивації та контролю стану дебіторської заборгованості, який необхідний для досягнення цілей бізнесу, іншими словами, це розробка відповідних управлінських рішень, що приймаються на різних стадіях формування та погашення дебіторської заборгованості.

Сучасна практика фінансового менеджменту пропонує два способи управління дебіторською заборгованістю на підприємстві: самостійне управління та управління на основі аутсорсингу. При самостійному управлінні дебіторською заборгованістю використовуються виключно ресурси компанії (трудові, фінансові, технічні), але в малому бізнесі вони часто є обмеженими. Інший спосіб управління дебіторською заборгованістю базується на аутсорсингу – передачі на договірній основі непрофільних функцій іншим організаціям, що спеціалізуються на виробництві конкретної продукції, виконанні робіт, наданні послуг і мають відповідний досвід, знання, персональні та технічні засоби.

Під кредиторською заборгованістю розуміють тимчасово залучені суб'єктом у власне користування грошові кошти, які підлягають поверненню юридичній або фізичній особі. Розрізняють нормальну (законну) і прострочену кредиторську заборгованість.

Модель управління кредиторською заборгованістю містить такі складові елементи, як [4]:

1. Статичний та динамічний аналіз формування та погашення кредиторської

заборгованості суб'єкта господарювання та її впливу на величину його грошових потоків.

2. Обґрунтування доцільності отримання відстрочки оплати рахунків постачальників, а також оптимального терміну такої відстрочки.

3. Попередження формування простроченої кредиторської заборгованості та забезпечення пролонгації кредиторської заборгованості тощо.

Управління кредиторською заборгованістю підприємства може бути проведено за допомогою двох основних варіантів: оптимізації кредиторської заборгованості та мінімізації кредиторської заборгованості.

Оптимізація кредиторської заборгованості – пошук нових підходів, за допомогою яких зміна кредиторської заборгованості зможе позитивно впливати на діяльність підприємства. На відміну від оптимізації, мінімізація представляє собою механізм управління кредиторською заборгованістю, при якому існуюча кредиторська заборгованість максимально зменшується, або ж повністю погашається.

У системі управління заборгованостями одним з важливих етапів є погоджене прогнозування загального їх розміру у взаємозв'язку з базовими цілями й основними показниками діяльності підприємств.

Основними прийомами управління дебіторською та кредиторською заборгованістю є [3]:

- аналіз замовлень, оформлення розрахунків і встановлення характеру дебіторської та кредиторської заборгованості;
- ABC – аналіз у відношенні до дебіторів;
- аналіз заборгованості за видами продукції для визначення невігідних з точки зору інкасації товарів;
- оцінка реальної вартості існуючої дебіторської та кредиторської заборгованості;
- зменшення дебіторської заборгованості на суму безнадійних боргів;
- контроль за співвідношенням дебіторської та кредиторської заборгованості;
- визначенні конкретних розмірів знижок при достроковій оплаті;
- оцінка можливості факторингу – продажу дебіторської заборгованості.

Стабільність фінансового стану підприємства потребує регулярно стежити за співвідношенням дебіторської і кредиторської заборгованості, їх рівнем, показниками оборотності та періодом погашення заборгованості. На прикладі ПП «ЯнТаС» проведемо аналіз ефективності дебіторської та кредиторської заборгованості на підприємстві (табл. 1). Інформаційним джерелом розрахунків є фінансова звітність підприємства за 2014-2016 роки.

За даними табл. 1 можна зробити висновок, що середня дебіторська заборгованість ПП «ЯнТаС» та період її погашення з кожним роком збільшується і на кінець періоду дослідження становить 14286,45 тис. грн. або становить 561% до 2014 року. З одного боку, це характеризує, що підприємство нарощує обсяги реалізації своєї продукції. Але це є і негативним явищем, тому що уповільнення повернення оборотних активів у господарську діяльність потребує додаткового залучення коштів. Тобто, невинуватиме збільшення розміру дебіторської заборгованості є іммобілізацією власного капіталу, а перевищення його певного рівня може привести до зниження ліквідності.

Оборотність дебіторської заборгованості ПП «ЯнТаС» у 2014-2016 роках має тенденцію до зменшення і в 2016 році становить 4,93 обороти проти 11,33 у 2014 році. Розрахунки з кредиторами також уповільнюються з 2,51 раз на рік до 1,82 раз. Або період погашення зріс з 145 днів до 200 днів. Перевищення показників оборотності дебіторської заборгованості, порівняно з кредиторською, є позитивним аспектом управління дебіторською заборгованістю на підприємстві і дає змогу підприємству отримати грошові кошти від дебіторів і спрямувати їх на погашення боргів кредиторам.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості знижується, в 2016 році він зменшився на 0,24 обороти до 2015 року. Середня кредиторська заборгованість і період її погашення, відповідно, збільшились порівняно з 2014 та 2015 роками. Станом на кінець

2016 року підприємство має середню кредиторську заборгованість у розмірі 37695,9 тис. грн., що у 3,5 рази перевищує показники 2014 року. Кредиторська заборгованість, хоча і є залученням позикових засобів на безвідсотковій основі, в результаті негативно впливає на фінансовий стан підприємства, оскільки наявність кредиторської заборгованості говорить про неплатоспроможність підприємства і підриває його авторитет у контрагентів. Значне перевищення на ПП «ЯнТаС» суми кредиторської заборгованості над дебіторською (у 2,64 рази) свідчить про зниження ділової активності підприємства.

Таблиця 1

Аналіз показників ефективності використання дебіторської та кредиторської заборгованості ПП «ЯнТаС» у 2014-2016 роках

Дебіторська заборгованість				Кредиторська заборгованість			
Показник	Роки			Показник	Роки		
	2014	2015	2016		2014	2015	2016
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, оборотів	11,33	9,33	4,93	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, оборотів	2,51	2,06	1,82
Середня дебіторська заборгованість, тис. грн.	2548,55	5448,5	14286,45	Середня кредиторська заборгованість, тис. грн.	10731,6	22955,6	37695,9
Період погашення дебіторської заборгованості, дні	31,77	38,59	73,02	Період погашення кредиторської заборгованості, дні	145,42	177,18	200,55

Таким чином, показники оборотності заборгованості ПП «ЯнТаС» у 2014-2016 роках свідчать, що в цілому підприємство обрало неефективну політику управління дебіторською та кредиторською заборгованістю.

Підприємству потрібно: контролювати стан розрахунків як з дебіторської, так і кредиторської заборгованості, розширити систему авансових платежів, своєчасно виявляти неприпустимі (прострочені) види кредиторської заборгованості.

Висновки. Отже, на сьогоднішній день для ефективної і більш того, максимально прибуткової діяльності підприємства, необхідно з повною відповідальністю ставитися до контролю за дебіторською та кредиторською заборгованістю. Так як процес розрахунків з контрагентами є провідним напрямком діяльності суб'єктів господарювання, а дебіторська та кредиторська заборгованості є одним з головних складових елементів, проявом його фінансової стійкості та кредитоспроможності.

Побудову та вдосконалення системи управління заборгованістю на підприємстві необхідно здійснювати шляхом виділення основних понять і процедур системи управління; виявлення існуючих проблем формування та моніторингу заборгованості на підприємстві; формування моделі управління дебіторською та кредиторською заборгованістю з урахуванням особливостей галузі та підприємства; побудови інформаційної системи; адаптації документообігу до обраної інформаційної системи; розподілу відповідальності за формування заборгованості та створення механізму мотивації і стимулювання її зниження.

Список використаних джерел

1. Гелета І.А., Жукова О.А. Аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства / І.А. Гелета // Подільський науковий вісник. Науки: економіка, педагогіка. – 2017. – №2 – С. 64-67.
2. Барановська А.С. Оцінка ефективності дебіторської та кредиторської

заборгованості / А.С. Барановська // Фінанси та кредит. – 2010 – №1. – С. 210.

3. Лівощко Т.В., Сезоненко Ю.О. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю промислового підприємства / Т.В. Лівощко, Ю.О. Сезоненко [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_4_088.pdf.- 2013

4. Хохлов М.П., Корнієнко О.С. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства / Н.П. Хохлов, О.С. Корнієнко [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : http://www.economyandsociety.in.ua/journal/10_ukr/70.pdf

*Колосовська Ю.Є., магістрант 2 року підготовки,
спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Вінницький інститут Університету «Україна»*

АНАЛІЗ СТАНУ РИНКУ ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

ANALYSIS OF THE MORTGAGE MARKET IN UKRAINE

Анотація. Розглядається проблема оцінки стану ринку іпотечного кредитування України. Проводиться аналіз динаміки середніх реальних процентних ставок за іпотечними кредитами на первинному і вторинному ринках. Автором запропоновано алгоритм аналізу ринку іпотечного кредитування, завдяки якому формується більш повне розуміння стану іпотечного ринку України. Нова методика дала змогу зробити висновки для існуючого положення та на перспективу.

Ключові слова: іпотека, іпотечний ринок, іпотечне кредитування, боргові інструменти.

Abstract. The problem of assessing the mortgage market of Ukraine. The analysis of dynamics of average real interest rates on mortgage loans in the primary and secondary markets. The author proposed analysis algorithm mortgage market, which is formed by a more complete understanding of the mortgage market in Ukraine. The new technique has allowed to draw conclusions for the present situation and the future.

Keywords: mortgage, mortgage market, mortgage lending, debt instruments.

Постановка проблеми. Приклад багатьох розвинутих країн свідчить, що разом із розв'язанням проблеми житла, іпотека сприяє утворенню в державі якісно нових фінансово-кредитних відносин, установленню фінансової й економічної стабільності за рахунок високорозвинутого ринку заставних і цінних паперів. Зараз стало зрозуміло, що без використання всіх можливостей цивілізованої іпотеки українській економіці не обійтися. Одним із головних пріоритетів економічної політики уряду повинен стати розвиток іпотечного кредитування житла. На такий вид кредитування є великий соціальний попит.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вирішенню проблем іпотеки приділяють увагу багато вітчизняних дослідників, серед них такі, як Андреева Г.І., Арбузов С.Г., Дядько Є.А., Євтух О.О., Кірізлеєва А.С., Кручок С.І., Паливода К.В., Першин В.Г., Романютін І.А., Савич В.І., Тіней А.В., Ткаченко Р.О., Фоллак К.П., Ярошенко О.І. та інші, а також російські вчені, серед яких Луніна О.Д., Леванов О.Ю., Конов В.М., Русецький А.Є., Філіпова Є.С., Хрульова З.В. та інші.

Окремі аспекти проблем розвитку ринку іпотечного кредитування як складової ринку фінансових послуг через об'єктивні історичні обставини порушувалися в працях вітчизняних і зарубіжних вчених-юристів, а також філософів, політологів, соціологів та представників інших галузей знань. Вагомий внесок у розробку проблем іпотечного кредитування внесли такі зарубіжні вчені, як Б. Батлер, І. Бернард, Л. Гітман, Ф. Мишкін, Р. Міллер, Д. Ван Хуз, Р. Страйк, Т. Стейнметц, Ф. Уїтт, Ф. Фабоці, Г. Асхауер, Д. Джонсон, Л. Міхаел,